

MIKKO
KALAJOKI

WSOY

ALMUS

VINHAVUORTEN VANKI

KUVITUS JANI IKONEN

Kiitän kohteliaimmin tuesta seuraavia tahoja: WSOY:n
kirjallisuussäätiö, Suomen Kulttuurirahasto sekä
Alamaiden peikkonimisteriö.

Teksti © Mikko Kalajoki ja WSOY 2023
Kuvat © Jani Ikonen ja WSOY 2023
Werner Söderström Osakeyhtiö
ISBN 978-951-0-49671-8
Painettu EU:ssa

MIKKO KALAJOKI

ALMIUS

VINHAVUORTEN VANKI

Kuvittanut Jani Ikonen

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

PROLOGI eli esipuhe

Jos olet koskaan joutunut seikkailuun, tiedät varmaankin, että kaikki alkaa useimmiten jostakin hyvin vähäpätöisestä ja miltei huomaamattomasta asiasta. Kenties pippuripurkin kansi poksahuttaa aivan väärässä paikassa tai naapurin lemmikkikrokotiili pääsee livahtamaan omille teilleen portin raosta. Tai ehkäpä soutuveneeseen pohjatappi on unohdettu kiristää kunnolla (sellaistakin kuulee tapahtuvan, toisinaan jopa aivan kunnianarvoisissa perheissä). Pikkuruinen herpaannus joka tapauksessa johtaa keskikokoiseen kommellukseen, ja pian huomaatkin jo olevasi keskellä täysimittaista seikkailua.

Oleellista ei kuitenkaan ole se, miten seikkailuun joudutaan. Paljon tärkeämpää nimittäin on, miten ja millaisten mutkien kautta seikkailusta selvittään takai-

sin kotiin. Sillä juuri niistä mutkitteluista, kiemuroista ja kompasteluista syntyvät kaikkein parhaat tarinat.

Eikä varmaankaan ole ketään, joka ei pitäisi hyvistä tarinoista! Juuri sellaisista, joissa on sopivasti jännitystä, yllin kyllin yllättäviä äkkikäänteitä, vähäsen vitsillisyyttä ja ehkä pikkuriikkisen runostelua. Sekä tietysti muutama katala kelmi ja pahansuopa petturi, unohtamatta tarinan todellisia sankareita, jotka saattavat itsekkin yllättyä urheudestaan. Ja juuri sellainen, aivan tavallisena arkipäivänä alkanut tarina, minulla on kerrottavanani.

Jos haluat kuulla sen, suosittelen että otat oikein mukavan asennon ja käännät sivua.

Ensimmäinen luku

jossa kurkistamme Alamaiden pääkaupunkiin

Alamaiden pääkaupunki Vinhava on viihtyisä ja vilkas paikka, ja erityisen touhukkaana se olisi näyttäytynyt satunnaisen vierailijan silmissä leppeänä alkukesän poutapäivänä. Emäntä järjesteli kievarin edustalle katettuja pöytiä, kasukkaan pukeutuneet kupiakset kävelivät arvokkaasti keskustellen kohti nimisteriötä, ja karvaturpaiset kaviodontit kiskoivat perässään tuoreella kuujuustolla, vasta poimituilla kirpelöillä ja muilla mainioilla herkuilla lastattuja vetokärryjä. Juuri kesälomansa aloittaneet peikkolapset vilistivät liikenteen seassa matkalla uimarannalle tai liippomynnin peluuseen, ja joka puolella pikku puotien ovikulkuset kilahtelivat asiakkaiden astellessa ostoksille. Kaiken tämän perin peikkomaisen hyörinän

keskellä kaupungin halki virtaava Kildurjoki kimalteli auringonpaisteessa kuin kaunein itämaan silkki.

Asiat näyttivät siis olevan mallillaan tuossa kaukaisessa pikku valtiossa, joka sijaitsee vehreällä alangolla jyrkän Vinhavuoriston ympäröimänä. Mutta jos kaupungissa kävijä olisi silmäillyt oikein tarkasti Kildurjoen pintaa ja sillan puisia kannatinpaaluja, hän olisi saattanut huomata, että vesi oli tavallista matalammal-

la. Ja jos olisi sitten tarkentanut katseensa joen ranta-
mille, ei olisi voinut välttää ajatukselta, että virran uoma
näytti paikoitellen suorastaan koppuraisen kuivalta.

Tämä oli toki pantu merkillle peikkojen keskuudes-
sa. Asiasta puhuttiin painokkain sanankääntein myös
kaupungin laidalla sijaitsevassa pyöreäkattoisessa ta-
lossa, jossa sattumoisin asusteli eräs hyvin tuntemam-
me pienikokoinen henkilö.

Juuri samana aamuna oli valtakunnan johtavan sanomalehden Aamupeikon etusivulla nimittäin julkaistu seuraavanlainen, hyvin vakava uutinen:

Vesivarantojen vähyys riesoittaa valtakuntaa!

*Kotomaamme huimavirtaisin joki Kildur on jo pitkään ollut tavallista kuivakkaampi. Tasavallan päänimisteri **Hildere Livonhäntä** antoi lehdistölle lausunnon, jonka mukaan hän pitää tilannetta loppu huolettavana, suorastaan luuhkaisena.*

”Uimarantojen puliteetti kärsii, ja kasvumaiden kastelua on pitänyt harventaa”, toteaa Livonhäntä. ”Nyt jopa juomavesi on käynyt kylissä ja kaupungeissa vähiin. Mikäli pulma jatkuu yhtä pahjankaisena, joudumme kohtsillään julistamaan Alamaihin ahdinkotilan.”

Koska Kildurjoen alkulähteet sijaitsevat vuoristossa naapurimaamme Kurinan puolella, päänimisteri Livonhäntä on vaatinut kurinalaisilta täsmäseikkaista selontekoa ilman peräpyyhältelyä. Kurinan

hallitsija Saitlav Otros kuitenkin vetoaa siihen, että joen virtaus ei kuulu alamaalaisille tippaakaan heidän maansa rajojen ulkopuolella.

”Pitäkää holho omista asioistanne”, Otros kommentoi lehdellemme niukkasanaisesti.

– Tästä ei kehumista kartu, murahti isäpeikko Mörser luettuun lehden. – Sanokaa minun sanoneeni, joudumme vielä vaikeustuksiin noiden halvatuskurin-alaisten kera.

– Älä nyt vouhkoonu, rauhoitteli äitipeikko Estere.

– Olet säyseä mies, mutta rikot aina huonekaluja, kun menetät malttisi.

– En voi mitään kikkaralle luonteelleni, Mörser sanoi ja kohautti muhkeita hartioitaan.

– Siitä tulikin mieleeni: onko kukaan nähnyt Almusta koko päivänä? Pojunen on taas viuhtonut omille poluilleen.

Estere tiedusteli asiaa esikoiseltaan Eldikseltä, joka makoili pihalla riippumatossa. Isoveli raaputti mietteläänä suurta korvaansa, jonka lehtevän muodon hän oli perinyt isältään.

– Jos nyt oikein muistan, niin Almus sanoi menevänsä onkimaan ahvanoita. Hän lupasi kapsahtaa kotosalle illalliseen mennessä.

– Se ei takaa mitään, äiti tuhahti. – Kuopus on ennenkin eksynyt retkillään. Ja toisinaan maan ääriin asti.

Peikkoäiti ei liioitellut, sillä saatat ehkäpä muistaa, kuinka Almus uteliaisuuksissaan karkasi kotoaan ja päätyi vaihto-oppilaaksi erääseen kaukaiseen kaupunkiin. Mutta ei siitä sen enempiä tässä tarinassa. Sen sijaan lienee parasta kertoa hieman Alamaiden naapurimaasta, Vinhavuorten tuolla puolen sijaitsevasta Kurinan kansantasavallasta.

Kurina on Alamaiden tapaan pienenpuoleinen valtio, eikä se tuikkaa karttaa tutkivan silmään sen enempiä kuin naapurinsakaan. Maassa vallitsee tiukka järjestys, ja kurinalaiset ovatkin hyvin kurinalainen kansa. Toisin kuin alamaalaiset, joiden tiedämme olevan luonteeltaan enimmäkseen leppoisia ja leikkisiä, voidaan kurinalaisia kuvailla pikemminkin totisiksi ja vakavamielisiksi.

Kurinalaiset ja alamaalaiset ovat eläneet rinta rinnan jo vuosisatojen ajan. Vaikka toisinaan kansoilla

onkin ollut erinäisiä erimielisyyksiä ja muutaman kerran jopa kiukuntäyteistä kahinointia, ovat valtiot kuitenkin säilyttäneet sopusointuiset välit keskenään. Tai olivat ainakin aivan viime aikoihin asti.

Jostain kumman syystä johtuen kurinalaiset olivat nimittäin alkaneet rakentaa rajamailleen linnoituksia. Ja sitten seurasi Kildurjoen salaperäinen kuivahtaminen, joka oli jo ehtinyt laittaa alamaalaisten keskuudessa liikkeelle jos jonkinlaisia huhuja. Jokakeväisen ponnekkaan tulvimisen sijaan joki oli tänä vuonna laantunut liriseväksi puroksi ja viime päivinä kuivunut paikoitellen lähes tyystin. Asia oli tietenkin varsin vakava, eikä vähiten siksi, että Alamaiden valtakunta sijaitsi sisämaassa suurten vuorten ympäröimänä. Päänimisteri Livonhännän, Mörserin ja Esteren taivoin moni muukin mietti, miten pieni peikkokansa selviäisi, jos maan tärkein vedenlähde ehtyisi.

Hyvin tuntemamme peikkonuorukaisen mieltä nämä raskaat mietteet eivät vaivanneet. Almus oli näet jo aamuvarhaisella pakannut pussukkansa ja lähtenyt vapa olallaan kohti onkiapajia. Kesäpäivästä oli tulossa mitä kaunein. Aurinko paistoi lämpimänä kuin olisi juuri pullahtanut ulos uunista, ja safaanit

pörhentelivät siipisulkiaan puiden juurella. Almus oli päättänyt yllättää kotiväkensä kalastamalla niin muhkean saaliin tuoreita ahvanoita, että siitä saataisiin illallinen koko kuusihenkiselle peikkoperheelle. Ja kaikkein oivallisin onkipaikka, jonka pikkupeikko tiesi, sijaitsi Vinhavuorten juurella, pienen matkan ja muutaman mutkan päässä hänen kotikaupungistaan.

* * *

Suunnilleen samoihin aikoihin kun Alamaissa ihmeteltiin valtakunnan suurimman joen kuivumista, keskikokoisessa kaupungissa kaukana sieltä vietti tyttö nimeltä Inkeri kesälomansa ensimmäistä viikkoa. Inkeri tunsu koulun loputtua olevansa vapaa kuin västäräkki, mutta samaan aikaan hänellä oli jotenkin kummallisen kaihoisa olo. Kaikki Inkerin kaverit olivat matkustaneet heti loman alettua kesäleirille, mökille tai sukulaisten hoteisiin, eikä kaupungissa ollut oikein ketään, kenen kanssa nauttia suven riemuista.

Inkeri istui yksin leikkipuiston kiikkulaudalla ja katseli mehiläisiä, jotka lentää pöristelivät taidokkaasti kukasta kukkaan. Ne tekivät kieppejä ja kiemuroita,

ohittelivat toisiaan ja syöksyivät toistensa lomitse vauhdikkaasti kuin olisivat olleet lentokilpailussa.

Inkeri ponkaksi jaloillaan ja nousi ylös laudan mukana, mutta tömähti sitten taas raskaasti maan kamaralle. Kiikkulaudalla keinuminen oli yksin varsin tylsää, ellei jopa suorastaan mahdotonta. Jos laudan toisessa päässä ei istunut kaveria, oli turha edes yrittää. Inkeri huokaisi tympääntyneenä. Mehiläisilläkin oli hausempaa, sillä niiden ei ainakaan tarvinnut viettää kesäänsä yksin.

Siinä kavereitaan miettiessään Inkerin mieleen putkahti eräs kaukainen ystävä, jota hän ei ollut nähnyt sitten koulun joulujuhlien. Mitähän Almukselle mahtoi kuulua, Inkeri ajatteli. Olivatko Alamaiden koululaiset jo jääneet kesälomalle? Muisteliko Almus koskaan heidän yhteisiä seikkailujaan?

Ja kun Inkeri ajatteli Almusta, hänen mieleensä tuli myös Oskari Mattsson, tuo vakavamielinen ja harkitsevainen herrasmies, johon hän oli tutustunut peikkopojan vierailun aikana. Heistä oli oikeastaan tullut sangen hyvät ystävykset, mutta viime aikoina hän ei ollut herra Mattssonia tavannut.

Inkeri nousi kiikkulaudalta ja hypähteli muutaman kerran kuin kokeeksi. Ehkäpä hän poikkeaisi vanhan kunnan Mattssonin luona. Jospa tämä olisi kuullut uutisia Almuksesta.

Toinen luku

jossa matkataan Kildurjoen yläjuoksulle

Jos joku lukijoista ei vielä tunne kertomuksemme päähenkilöä Almusta, nyt on juuri sopiva hetki kuvailla häntä lyhyesti, ennen kuin säntäämme eteenpäin tarinan polulla.

Almus Hälltrött on utelias ja tiedonhaluinen pikkupeikko, Hälltröttien vanhaa ja tunnettua peikkosukua. Kuten mainittua, hän asuu Alamaiden pääkaupungissa Vinhavassa äitinsä Esteren ja isänsä Mörserin sekä isoveljensä Eldiksen ja isosiskoja Heidenen ja Matilden kanssa.

Almuksella on vinkeän iloiset nappisilmät ja merkillepantavan pörröinen tukka, sekä suikeat suippokorvat ja pitkä häntä, kuten peikoilla ylimalkaan. Hän on pienikokoinen, ehkä vähän yli metrin mittainen tai niillä main, mutta vastaa pontevuudeltaan kes-

kikokoista vilukkiparvea. Ja niille, jotka eivät tiedä mikä vilukki on, kerrottakoon että se on alamaalainen lintu, joka on kaukaista sukua tilhelle. Töyhtöpäiset vilukit liikkuvat suurina joukkoina, ja ne tunnetaan erityisesti terhakasta ääntelystään sekä vilkkaasta liikehdinnästä, joka muistuttaa hieman suurpeikko Mörserin nuoruudessa harrastettuja muotitansseja.

Almuksen lempiharrastuksia ovat talvisin muun muassa mäenlasku ja kaikkinaisen muu lumestelu, kun taas sulan veden aikaan hän viihtyy erityisen hyvin kalastuksen parissa. Ja pyydystettävää Alamailla kyllä riittää! Keväisin peikoilla on tapana jahdata rantamudassa kiemurtelevia säyriäisiä, jotka tarkalleen ottaen eivät tosin ole kaloja ensinkään, vaan kaksoisleukajalkaisten luokkaan kuuluvia pulskia lölleröitä. Kesän tullen kalannarraajat yrittävät saada napattua Kildurjoen rantavesissä pulikoivia ahvanoita, jotka ovatkin mitä makoisinta herkkua erityisesti kirnuvoissa kärjistettynä.

Ja juuri näitä vonkaleita Almus oli päättänyt tuona kauniina alkukesän päivänä lähteä pyydystämään. Hän tallusteli talojen lomassa kiemurtelevaa tietä, joka johti kaupungin laitamille, ja jatkoi matkaansa

niin pitkään, että asutus harveni ja tie kävi yhä kaapeammaksi. Kun se oli kutistunut kinttupoluksi ja sujahtanut lopulta tuuhean rantapensaikon suojiin, alettiin olla lähellä määränpäättä. Polku oli peikkopojalle hyvinkin tuttu, koska hän oli käynyt samassa salaisessa kalapaikassaan jo monena kesänä ja saanut joka kerralla oikein muhkean saaliin.

Tyytyväisenä Almus laittoi onkivapansa nojalleen kiveä vasten ja laski pussukan selästään. Hän ojensi jalkansa ja kokeili vettä varovasti kippuraisilla peikonvarpaillaan. Joen pinta oli ehkä alempana kuin yleensä, mutta vesi oli joka tapauksessa ihanan viileää ja kirkasta, juuri täydellistä onkimiselle.

Hän pyöräytti syötiksi ottamastaan äidin leipätai-kinasta pienen palleron ja kiinnitti sen ongenkoukuun. Sitten hän viskasi koukun syötteineen niin pitkälle kuin pystyi ja istahti kivel- le odottamaan. Mikäli vanhat merkit pitivät paikkansa, ei kestäisi kauaakaan, kun ensimmäinen ahvana iskisi nälkäiset leukansa taikinaan.

Kului hetki, sitten tovi jos toinenkin, mutta mitään ei tapahtunut. Ongenkoho ei edes nykyntä, vaan lillit- teli veden pinnalla kaikessa rauhassa.

- Tämäpä ilkitekoista, Almus totesi itsekseen.
- Lienevätkö ahvananmokokomat päivänokosilla, vai mistä lie kyse, kun herkkupala ei kelpaa?

Hän heilutteli onkeaan edestakaisin ja kiskoi koho pitkin pintaa yrittäen juksata kalat luulemaan taikina-möykkyä makoisaksi toukaksi. Turha vaiva, vedessä ei näkynyt yhden yhtä sinttiä, ei edes pikkuruisen pyrstönpotkaisun vertaa.

Kesken kesäloman Inkeri ja herra Mattsson saavat perin salaperäisen viestin: Alamailla kaivataan avitusta, sillä Almus on jälleen kerran kadonnut viuhtoretkilleen. Pian käy ilmi, että peikkopoika on eksynyt Vinhavuorilla naapurivaltio Kurinan puolelle. Miten Almus selviää kolmisiipisen tetsuaanin kynsistä saatikka kohtaamisesta ankarien kurinalaisten kanssa?

MIKKO KALAJOKI on luonut omintakeisen peikkomaailman ja -kielen, jotka saavat lukijan mielikuvituksen laukkaamaan kuin kaviodontti. Kirjaa kuvittavat JANI IKOSEN kujeilevat viivapiirroksiset. Edellinen osa *Tännetuloa terve* sai lukuisia palkintoehdokkuuksia.

www.wsoy.fi

9 789510 496718

LB4.2

ISBN 978-951-0-49671-8

Kansi: Jani Ikonen